

УДК 378.1

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Шевчук Л. О.

Статтю присвячено розгляду важливих аспектів упровадження інноваційних технологій з метою інтенсифікації навчального процесу і викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей. Висвітлюється ефективність використання сучасних інноваційних технологій для викладання англійської мови в технічних вузах з метою вдосконалення іншомовної підготовки фахівців. Особлива увага приділяється методам і способам використання інноваційних технологій з їх подальшою імплементацією у навчальний процес викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей.

Ключові слова: інноваційні технології, інтенсифікація навчального процесу, компетентність, компетентність викладача іноземної мови, мовна компетенція, інтернет-ресурси.

Статья посвящена рассмотрению важных аспектов внедрения инновационных технологий с целью интенсификации учебного процесса и преподавания английского языка студентам технических специальностей. Освещается эффективность использования современных инновационных технологий для преподавания английского языка в технических вузах с целью совершенствования иноязычной подготовки специалистов. Особое внимание уделяется методам и способам использования инновационных технологий с их последующей имплементацией в учебный процесс преподавания английского языка студентам технических специальностей.

Ключевые слова: инновационные технологии, интенсификация учебного процесса, компетентность, компетентность преподавателя иностранного языка, языковая компетенция, интернет-ресурсы.

The author considers important aspects of introduction of innovative technologies with the aim of intensifying educational process and teaching English to engineering students. The article highlights effectiveness of using modern innovative technologies for teaching English at higher technical schools with the aim of improving foreign language proficiency in specialists. Special attention is paid to the methods and ways of using innovative technologies with their further implementation in the educational process of teaching English to engineering students.

Key words: innovative technologies, intensification of educational process, competency, competency of English teacher, linguistic competency, internet resources.

Постановка проблеми, її зв'язок із важливими завданнями. Подальша підготовка майбутніх фахівців технічних вишів неможлива без удосконалення мовної освіти та її професійного забезпечення в умовах мультилінгвальної Європи. Актуальності набуває використання широкого спектру інноваційних технологій під час викладання іноземної мови студентам, зокрема інтернет-ресурсів для покращення процесу формування глобальних компетенцій випускників університетів світового класу.

Значний інтерес для вивчення способів імплементації сучасних технологій викликає викладання англійської мови на різних кваліфікаційних рівнях ("бакалавр", "спеціаліст", "магістр") з наступним їх упровадженням у навчальний процес технічних вишів у глобальну добу розвитку освіти. Процеси інтеграції, укладання ділових угод, підписання двосторонніх контрактів із зарубіжними країнами, розширення професійних і культурних зв'язків України з країнами – членами Європейського Союзу, збільшення інформаційного потоку вимагають від сучасного випускника немовного вищого навчального закладу володіння іноземною мовою на рівні не нижче B2 (незалежний користувач). Означений мовний рівень відповідає сучасним європейським стандартам, тому перед освітньою системою загалом і перед вищими навчальними закладами зокрема стоїть невідкладне завдання пошуку та розроблення

нових підходів із використанням інноваційних технологій, удосконалення викладання іноземних мов з метою підготовки конкурентоспроможного фахівця на ринку праці, здатного вільно спілкуватися іноземною мовою та достойно виконувати поставлені до нього професійні вимоги. Багато питань, пов'язаних з використанням інтерактивних технологій у навчальному середовищі технічних вищих навчальних закладів, залишаються невирішеними, оскільки потребують детального розгляду з огляду на особливість фахової підготовки різних спеціальностей.

Загальний аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Питання використання інноваційних технологій у процесі викладання англійської мови з метою удосконалення іншомовної підготовки фахівців та інтенсифікації навчального процесу у вищій школі стали предметом вивчення вітчизняних і зарубіжних науковців, експертів з використання Інтернет-технологій у викладанні англійської мови та викладачів Лондонської школи англійської мови, що розглядають проблему ефективного впровадження сучасних тенденцій мовної освіти на сучасному етапі розвитку освітньої галузі. Відповідно до інноваційних шляхів розвитку вищої технічної освіти та актуалізації іншомовної підготовки фахівців в умовах глобального інформаційного світу, дослідження та розкриття актуальних положень питання розвитку міжкультурної комунікативної компетенції студентів у вищих навчальних закладах прослідковується у працях як вітчизняних, так і зарубіжних дидактів: роль і місце сучасних технологій у навчальному процесі (В. Безпалько, П. Бракамонте, К. Х. Брючер, П. Данкель, М. Симонсон, Р. Хартіган), використання нових інформаційних технологій у процесі формування глобальних компетенцій випускників університетів світового класу (А. Нісімчук, О. Циркун, К. Ричардвордс), лінгвометодичні стратегії формування іншомовного дискурсу (Т. Васильєва, В. Круківський, А. Рашевська, Л. Случайна, М. Коллінс), он-лайн навчання та інтернет-ресурси (Т. Гостева, Т. Іванова), інтерактивна модель іншомовного дискурсу (Т. Гурєєва, А. Малій, О. Маркова).

Мета публікації. Вперше робимо спробу простежити та проаналізувати ефективність використання сучасних інноваційних технологій для викладання англійської мови в технічних вишах із застосуванням зарубіжних англійських курсів, інтернет-конференцій, on-line семінарів, укладення електронних посібників як пріоритетного засобу навчання задля вдосконалення іншомовної підготовки фахівців та інтенсифікації навчального процесу. Метою статті є визначення методів і способів використання інноваційних технологій з їх подальшою імплементацією у навчальний процес викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сучасному етапі розвитку вищої освіти провідні дидакти акцентують увагу та обговорюють на засіданнях круглих столів, науково-практичних та міжнародних конференціях проблеми становлення та засоби покращення вищої освіти в Україні, беручи за основу освітні системи світового класу. Науковець Е. Тофлер прогнозував, що "процес навчання відбуватиметься за межами навчального кабінету", таким чином свідомо підкреслюючи та виділяючи базову рису демократичного суспільства – плюралізм, рисою якого є здійснення свідомого вибору здобуття освіти. На науково-практичній двомовній конференції "Розвиток міжкультурної комунікативної компетенції студентів в умовах глобального інформаційного світу" (Developing Intercultural Communicative Competence in the Globalized Digital World), що відбулась на базі Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана із залученням до співпраці представництва Пірсон в Україні та викладачів Лондонської школи англійської мови, науковою спільнотою поставлено на обговорення та актуалізовано виклики вищої освіти, серед яких: масовість та доступність вищої освіти, оновлення змісту освіти, економічна криза і вплив глобалізму, трансформація освітнього простору, відчуття атмосфери міжкультурного спілкування. Першочерговим завданнями є підвищення якості освіти та надання освітніх послуг, підтвердження актуальності знань випускників вищих навчальних закладів (у змісті освіти щорічно оновлюються 5 % теоретичних знань та 20 % практичних знань). Зміст освіти відіграє ключову роль у розбудові національної системи освіти, забезпеченні її інноваційного розвитку, приведенні у відповідність до європейських та світових стандартів [5, с. 20].

Українська система освіти знаходиться на шляху реалізації Болонської системи, тому має й надалі залишатися потужним сектором економіки (для порівняння – у Європі освіта підвищує рівень доходу удвічі). Високий рівень володіння іноземною мовою молоддю призвів до феномену “когнітивної мобільності” (навчання через Інтернет), про який зазначав науковець Е. Тофлер.

Київським інститутом соціології наведено статистичні дані, за якими працевлаштувачі вважають, що випускникам ВНЗ не вистачає практичних професійних знань – 61 %, умінь вирішувати практичні завдання – 36 %, знання іноземних мов – 46 %, аналітичних умінь – 9 %.

Вважаємо, що безперервна освіта, на якій акцентується увага в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, Рекомендаціях Ради Європи (2006), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., є основним критерієм до забезпечення якісної освіти та її модернізації. Підвищення якості освіти, безумовно, неможливе без дотримання восьми основних компетенцій: комплексу знань, умінь та навичок, які слід удосконалювати протягом життя; спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; математична грамотність (знання комп'ютерних програм); умінь навчатися самостійно; соціальні та громадянські компетенції; креативність, новаторство та підприємництво; культурна сфера. До того ж ученим Е. Тофлером запропоновано три провідних умінь: вчитися, спілкуватися, вибирати. Комплексне поєднання основних компетенцій, про які йдеться у дослідженнях науковців, педагогів-практиків та експертів в освітній галузі, стане запорукою підвищення рівня якості освіти.

Таким чином, спілкування іноземними мовами є одним з основних факторів як іншомовної підготовки майбутнього фахівця, так і його професійного становлення. Викладання англійської мови в технічних вишах вимагає удосконалення, підвищення рівня ведення навчального процесу, впровадження зарубіжних навчальних комплексів у поєднанні з використанням інноваційних технологій як у навчальній аудиторії, так і поза її межами.

Важливим фактором поглиблення пізнавальної активності студентів, удосконалення їхніх творчих здібностей, інтересів, умінь і навичок та інших інтелектуальних чинників є нові інноваційні технології.

Інноваційні технології в освіті – це перш за все інформаційні й комунікаційні технології, що нерозривно пов'язані з використанням комп'ютеризованого навчання.

Ключовими аспектами у застосуванні інноваційних технологій є структура навчальних комп'ютерних програм, їх зміст та організація Web-простору.

Саме Інтернет, глобальний поліфункціональний ресурс, як освітня технологія виконує інтерактивну функцію, створюючи умови для забезпечення ефективної комунікації між студентом (слухачем) і викладачем (тьютором) [3].

Нині у мовознавстві навіть сформувався окремий напрям – комп'ютерна лінгводидактика [1], яка вивчає теорію і практику використання комп'ютерних і мережних технологій у навчанні мови.

Останніми роками все частіше піднімається питання про використання сучасних інформаційних та мультимедійних технологій. Мова йде не лише про нові технічні засоби, але і про нові форми й методи викладання, інноваційний підхід до процесу навчання. Оскільки основною метою вивчення іноземної мови є формування і розвиток комунікативної культури майбутніх фахівців, актуальності набуває навчання практичного опанування іноземної мови. На заняттях англійської мови за допомогою Інтернету можна вирішувати цілий ряд дидактичних завдань: формувати навички і умінь читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; удосконалювати умінь письмового мовлення студентів; поповнювати словниковий запас; формувати мотивацію до вивчення англійської мови. Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, вільний доступ до системи Інтернет, різноманітність комп'ютерного та програмного забезпечення надали можливість використання інтерактивних ресурсів у навчальному середовищі, що отримало назву *E-learning*. Інформаційні матеріали навчального курсу можуть бути опрацьовані викладачами та студентами у зручний для них час. Такий спосіб підготовки підвищує рівень отримання якісної освіти. Інновацією електронного навчання є створення платформи модульного об'єктно орієнтованого динамічного навчального середовища (MOODLE – Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Платформа MOODLE

дозволяє викладачам створювати інтерактивні навчальні курси для студентів за оптимально організованою модульною системою. Різноманітні навчальні вправи та завантажена файлова інформація складають окремі модулі [6, с. 25].

Навчальною платформою Пірсон (Dinternal-Books, Pearson) розроблено мовні курси для різних спеціальностей та відповідно до рівня мовних знань. Навчання іноземної мови та перевірка й закріплення практичних та граматичних навичок відбуваються з використанням інтернет-технологій. Удосконалення практичних умінь та граматичних знань здійснюється за 20 граматичними модулями, кожний з яких розміщено на 20 інтернет-сторінках, тому майбутній фахівець може виконувати завдання, які в подальшому рейтингово перевірятимуться системою під керівництвом та настановами кваліфікованого викладача. Родзинкою такого виду граматичних завдань є виконання вправ, де іноземну мову представлено в контексті.

На сучасному етапі розвитку освіти модель навчання може існувати у поєднанні з використанням новітніх технологій навчання англійської мови, а саме мультимедійних засобів навчання та мультимедійних технологій навчання. Тому нові освітні тенденції мають утілюватися під керівництвом компетентного викладача, який здатний поєднувати викладання мови, застосовуючи нові методи та форми навчання. Технічні засоби і технології продуктивно змінюють можливості викладача, роблять заняття більш насиченим. За допомогою мультимедійних проекторів здійснюється матрична презентація матеріалу, яка частково звільняє студента і викладача від друкованого тексту, від постійного читання та вивчення напам'ять. Тому поява сучасної методики викладання із залученням мультимедійних технологій покращує та насичує процес навчання, дає можливість обробити та абсорбувати значно більший обсяг навчального матеріалу та відповідно підвищити практичний рівень володіння англійською мовою.

Для викладачів комп'ютерне (віртуальне) середовище слугує підґрунтям для розробки сучасних засобів навчання. Викладач отримує можливість постійного оновлення навчального матеріалу завдяки використанню у процесі навчання сучасних автентичних електронних документів та інших інтернет-ресурсів. Він може адаптувати й доповнювати вже закладені у базу даних програмні матеріали, не тільки узгоджуючи їх із віковими особливостями і професійними інтересами студентів, але й інтегруючи зміст програм у соціокультурне середовище студентів. Також викладач за допомогою ІКТ надає студентам, з одного боку, більше автономії, а з іншого – "соціалізує" процес навчання, дозволяючи зробити його результатом доробком багатьох зацікавлених осіб (через роздрук матеріалів, роботу в мережі Інтернет), а також створювати колективні творчі роботи студентів не тільки однієї групи, а навіть навчальних закладів, розташованих у різних містах і країнах. Використання на практиці інтернет-технологій сприяє оптимізації навчального процесу у немовних вишах [2].

Крім того, сучасні студенти мають можливість брати участь в on-line конференціях, що нині перебувають на стадії активного впровадження у процес навчання і дають позитивні результати щодо підготовки фахівців до професійної діяльності. On-line конференції є електронною проекцією звичайних конференцій, оскільки спілкування відбувається також у реальному часі і для нього характерні всі засоби усного мовлення. Єдиною відмінністю є широта аудиторії, місце проведення і технічні обмеження. Алгоритм проведення on-line конференцій такий: визначаються тема конференції, її ведучий і терміни проведення; оголошується збір доповідей і публікується прес-реліз конференції, який розсилається в інші ВНЗ; у зазначений час проводиться презентація і обговорення доповідей; конференція завершується. Публікуються результативні зведення. Серед різновидів інтернет-конференцій є скайп-конференції; friendfeed-конференції / семінари; wiki-конференції / семінари; інтегровані конференції, коли використовуються різні середовища і сервіси (wiki і блоги або Skype) [4].

Звісно, зазначене інтерактивне спілкування обов'язково має координуватися викладачем і відповідно оцінюватися балами. На подальших заняттях для закріплення здобутих знань та перевірки інформації викладач може проводити зріз знань у вигляді виконання комп'ютерного тесту, різноманітних пізнавальних завдань в електронній формі та демонстрування презентацій. Проведення інтернет-конференцій, on-line мовлення у мережі Інтернет значно розширює світогляд фахівця та підвищує мотиваційну спрямованість вивчення іноземної мови.

У навчанні іноземної мови з огляду на комунікативну спрямованість цього процесу особливо привабливою є технологія інтернет-спілкування. Ефективність віртуальної комунікації забезпечується тим, що дозволяє не лише передавати, а й формувати, уточнювати, розвивати інформацію, вести діалог та полілог, наблизити до умов природного спілкування, і навіть встановлювати візуальний контакт та брати участь у роботі веб-конференцій іноземними мовами [3]. Використання інтерактивних відеоматеріалів навчального характеру підвищує практичну значущість вивчення іноземної мови та допомагає викладачеві досягти кращих результатів у викладанні мовного матеріалу, закріпленні набутих знань студентів, підвищенні інформаційної культури. Викладач укладає навчальну відеотеку та пропонує до опрацювання студентам автентичні відеоматеріали, попередньо проінформувавши майбутніх фахівців про особливості організації роботи з ними у процесі навчання іноземної мови.

Наступним етапом роботи викладача є укладення, тестування, редагування, подальша апробація електронного посібника та електронного навчального комплексу для студентів немовних спеціальностей. Зміст електронного посібника має відповідати матеріалу робочої програми з дисципліни, що вивчається.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок із даного напрямку. Отже, інформаційно насичений навчальний процес у поєднанні з використанням інноваційних технологій, вдало організованого електронного навчання, інтерактивних навчальних курсів, мультимедійних засобів удосконалює програму викладання та вивчення іноземних мов загалом і англійської мови зокрема у технічних вищих навчальних закладах, підвищує рівень знань майбутніх фахівців та мотивацію до навчання і вивчення іноземних мов, надає змогу користуватися різноманітними автентичними матеріалами. Вважаємо, що названі чинники, безумовно, впливають на процес індивідуалізації навчання та забезпечують ефективне оволодіння іноземною мовою. Інформатизація продовжує прогресивно розвиватися в освітньому середовищі, тому в подальшому вважаємо за доцільне розглянути та проаналізувати можливості ІКТ у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів.

Література

1. Бовтенко М. А. Компьютерная лингводидактика / М. А. Бовтенко. – М. : Флинта ; Наука, 2005. – 216 с.
2. Бондар С. В. Використання інтернет-технологій у системі автономного вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови студентами немовних спеціальностей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/2013_2/782-2639-3-ED.pdf. – Назва з екрана.
3. Гостева Т. Л. Дистанційні технології навчання іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://english.ucoz.com/publ/gosteva_t_l_distancijni_tekhnologiji_navchanja_im/1-1-0-13. – Назва з екрана.
4. Інтернет-конференція : методические материалы [Електронний словник]. – Режим доступу: <http://wiki.iot.ru>. – Назва з екрана.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>. – Назва з екрана.
6. Werner A., Harežlak K. XML Data Access via MOODLE Platform / Methodologies, Tools and New Developments for E-Learning. – Croatia : InTech, 2012. – 332 s.